

NORGES HØYESTERETT

Den 30. november 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-01865-A, (sak nr. 2005/1020), straffesak, anke,

A (advokat Odd Rune Torstrup)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Rune Høgberg)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Skoghøy**: Anken gjelder spørsmålet om en stefar som i oppdragelsesøyemed har slått to barn på baken med flat hånd, kan straffes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd.
- (2) Politimesteren i Rogaland utstedte 23. oktober 2003 forelegg mot A, født 9. september 1968, for to overtredelser av straffeloven § 228 første ledd. Grunnlagene var beskrevet slik i forelegget:
 - ”a) I perioden desember 2002 til februar 2003, i --- gate 60 i X, slo han ved 3 anledninger B f. 21.12.95 på baken med flat hånd.
 - b) Februar 2003, i --- gate 60 i X, slo han C f. 03.01.94 på baken med flat hånd.”
- (3) For overtredelsene ble A ilagt en bot på kr 6 000 subsidiært 12 dagers fengsel.
- (4) Da forelegget ikke ble vedtatt, brakte påtalemyndigheten saken inn for Stavanger tingrett med forelegget som tiltalebeslutning, jf. straffeprosessloven § 268.
- (5) Tingretten avsa 1. februar 2005 under dissens dom med slik domsslutning:

”A, født 09.09.68, frifinnes.”
- (6) Retten la enstemmig til grunn det faktum som var beskrevet i forelegget, men flertallet – de to meddommerne – kom til at handlingene ikke var rettsstridige, idet de etter flertallets syn lå innenfor foreldrenes refselsesrett.

- (7) Påtalemyndigheten påanket dommen til Gulating lagmannsrett på grunn av feil ved lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Lagmannsretten avsa 24. juni 2005 kjennelse med slik slutning:

”Stavanger tingretts dom av 1 februar 2005 i sak 04-085206MED-SBYR oppheves.”

- (8) Det nærmere saksforhold og tiltaltes personlige forhold fremgår av tingrettens og lagmannsrettens avgjørelser.
- (9) A har påanket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett og gjort gjeldende at tingrettens lovanvendelse er riktig.
- (10) *Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.*
- (11) A, som er født i Norge, flyttet etter omfattende utenlandsopphold tilbake til Norge som 18-åring. I oktober 2002 flyttet han inn hos D og hennes to barn – B og C. A og D er senere blitt gift.
- (12) Tingretten har funnet det bevist at A i oppdragelsesøyemed i tidsrommet fra desember 2002 til februar 2003 ved tre anledninger slo B på baken med flat hånd, og at han ved en anledning i februar 2003 slo C på samme måte. Barna var på det tidspunkt henholdsvis 6–7 og 9 år gamle.
- (13) Det er i tingrettens dom lagt til grunn at de to guttene hadde hatt et ”turbulent liv med en voldsom far”. De var ”svært aktive og krevende” og havnet ofte i ”bråk/slåssing i skole- og fritidssammenheng”.
- (14) Foranledningen til refselsene var at barna hadde vært involvert i bråk på skolen, hvor de hadde slått andre elever med pinner/stokker. Etter at barna kom hjem fra skolen, hadde A og barnas mor først brukt tid på å snakke med dem og gitt dem anledning til å forklare seg om det som hadde skjedd.
- (15) Alle refselsene ble gjennomført på den måten at A hadde tatt barna med seg på deres rom og lagt dem over sine lår/knær og gitt dem tre kraftige slag på baken med flat hånd. Guttene hadde buksene på, og ingen av slagene gav synlige merker. Barna oppfattet handlingene som ydmykende og reagerte med sinne og kraftig gråt.
- (16) Straffeloven § 228 første ledd retter seg mot den som ”øver Vold mod en andens Person eller paa anden Maade fornærmer ham paa Legeme”. Jeg finner det klart at de handlinger som tingretten har funnet bevist, faller innenfor denne gjerningsbeskrivelsen. Spørsmålet er om A til tross for dette skal frifinnes fordi handlingene er gjennomført i oppdragelsesøyemed.
- (17) Mange straffebud begrenser seg uttrykkelig til å gjelde ”rettsstridige” handlinger. Men selv uten en uttrykkelig rettsstridsreservasjon må straffebud ofte tolkes innskrenkende med tanke på unntakssituasjoner som straffebudene ikke tar sikte på å ramme, jf. Andenæs/Matningsdal/Rieber-Mohn: Alminnelig strafferett, 5. utgave (2004), side 150–157.
- (18) I lov 20. juni 1891 nr. 1 om Indskrænkning i Anvendelsen af legemlig Revselse var det fastsatt at ”[t]il Fremme af Opdragelsens Øiemed er Forældre og Andre, der staar i

Forældres Sted, berettigede til at anvende maadeholden legemlig Revselse paa Børn, der staar under deres Myndighed". Denne lov ble opphevd i 1972. Etter forarbeidene til denne loven var det noe uklart om det var hensikten å oppheve refselsesretten i sin helhet. For å skape klarhet ble det ved lovendring i 1987 tilføyd følgende bestemmelse i barneloven § 30 tredje ledd:

"Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare."

- (19) I Ot.prp. nr. 8 (1986–87) om lov om endring i barneloven § 30 (vold og annen mishandling av barn), side 6 blir det som rettspolitisk begrunnelse for bestemmelsen uttalt at det blant psykologer, psykiatere og andre som arbeider med forholdet mellom barn og foreldre, råder en "nesten fullstendig enighet om at vold i barneoppdragelse er forkastelig":

"Risikoen for psykisk skade som følge av en slik voldsbruk er større enn utsiktene til positive virkninger av slike oppdragelsesmetoder. Det er også en nær sammenheng mellom fysisk avstraffing av barn og barnemishandling, og det er påvist klar risiko for at barn som er blitt slått, selv blir voldelige. Et viktig moment er videre at barn i utgangspunktet bør ha samme rett som voksne til beskyttelse av sin fysiske integritet. Det reageres kraftig overfor vold mellom voksne. Samfunnet fordømmer i økende grad den voldsbruken som finner sted, og ønsker generelt å ta opp kampen mot voldstendenser. I dette bildet er det på sin plass med en presisering av at også barn har rett til en personlig integritet som voksne anser som selvfølgelig for sin egen del."

- (20) Det blir i odelstingsproposisjonen fremholdt at bestemmelsen ikke bare rammer "slag med gjenstander, som f.eks. stokk eller ris", men også "ørefiker og rising med hånden på bar bak". Bestemmelsen er derimot ikke ment å ramme "[l]ette klaps over hånden eller mot buksebaken som en spontan reaksjon" (side 7).
- (21) Under stortingsbehandlingen ble det fra justiskomiteens flertall uttalt at bestemmelsen "ikke innebærer et totalforbud mot bruk av fysisk makt overfor barn", men bare er ment å ramme "den unødvendige og illegitime maktbruk mot barn", se Innst. O. nr. 20 (1986–87), side 3–4. I fortsettelsen heter det:

"Det er i første rekke mer hardhendt fysisk avstraffelse som vil bli rammet. Dette vil gjelde slag med gjenstander, ørefiker og andre lignende former for markert fysisk avstraffelse som fører med seg vesentlig smerte eller unødig ydmykelse. Derimot vil flertallet peke på at mer lempelige irettesetteringer som innebærer en rimelig avpasset bruk av fysisk makt, ikke vil rammes. Som eksempel på dette kan nevnes lette klaps."

- (22) På bakgrunn av avisinnlegg ble det under debatten i Odelstinget av saksordføreren og justiskomiteens formann presisert at det bare var holding og hindring for å unngå at barnet skader seg samt "forsiktige klaps" som justiskomiteen hadde ønsket å unnta, se Forh. O. (1986–87), side 86–87.
- (23) Påtalemyndigheten har som begrunnelse for at en eventuell refselsesrett for foreldre og andre foresatte må holdes innenfor snevre rammer, blant annet vist til barnekonvensjonen artikkel 19 nr. 1, som pålegger statene å "treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet mot alle former for fysisk og psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnytting, herunder seksuelt misbruk, mens en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person har omsorgen for barnet". Denne konvensjonen ble

ved lovendring i 2003 inkorporert i norsk rett med forrang foran annen norsk lovgivning, se menneskerettsloven § 2 nr. 4, jf. § 3. FN's komité for barns rettigheter har uttalt at konvensjonen ikke tillater noen form for vold mot barn, og at selv lett korporlig avstraffelse er uforenlig med konvensjonen, se Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child (2002), side 265.

- (24) Etter min oppfatning må den forståelse av voldsbegrepet i barneloven § 30 tredje ledd som ble lagt til grunn av Justisdepartementet og av flertallet i Stortingets justiskomité slik den ble presisert under debatten i Odelstinget ved lovendringen i 1987, være forenlig med barnekonvensjonen. Dette innebærer at selv om foreldrenes kroppslige refselsesrett er opphevd, vil det ikke rammes av straffeloven § 228 første ledd om foreldre i oppdragelsesøyemed tildeler sine barn lettere klaps, jf. Bratholm/Matningsdal (red.): Straffeloven med kommentarer, Anden Del (1995), side 551. Ved avgjørelsen av hva som kan tillates, må det legges vekt på kraftanstrengelsens styrke, grad av spontanitet og preg av krenkelse.
- (25) De kroppslige refselsener som er gjennomført i dette tilfellet, overstiger klart det som kan aksepteres i oppdragelsesøyemed. Som nevnt har tingretten beskrevet slagene som kraftige og ydmykende for barna. Handlingene hadde ikke hindrende eller avvergende karakter, men hadde klart preg av fysisk avstraffelse, som ble gjennomført flere timer etter at guttenes forgåelser hadde funnet sted. Lagmannsretten har etter dette forstått og anvendt straffeloven § 228 første ledd riktig når den er kommet til at tingrettens frifinnelsesdom må oppheves.
- (26) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

- (27) Dommer **Tjomsland:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (28) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (29) Kst. dommer **Kaasen:** Likeså.
- (30) Dommer **Aasland:** Likeså.
- (31) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: